

Obsah

Předmluva prezidentky České asociace sester	12
Předmluva	13
I Obecná část	15
1 Duševní zdraví (Eva Marková)	17
1.1 Definice zdraví	17
1.2 Světová zdravotnická organizace a péče o duševní zdraví	19
1.3 Výskyt duševních poruch v ČR	21
1.4 Mentální hygiena	22
1.5 Prevence	22
2 Historie péče o duševně nemocné (Tomáš Petr)	24
2.1 Počátky péče o duševně nemocné	24
2.1.1 Duševní choroby ve starověku.	24
2.1.2 Vliv náboženství na přístup k duševně chorým	25
2.1.3 První pokrokové názory	26
2.1.4 Uzavírání duševně nemocných a první snahy o jeho regulaci	26
2.1.5 Přínos Phillipa Pinela.	27
2.2 Formování psychiatrie jako samostatného medicínského oboru	28
2.2.1 Medicínský výklad duševních poruch	28
2.2.2 Nástup psychoanalýzy a shell shock	29
2.2.3 Rozvoj psychiatrie ve 20. století	30
2.2.4 Zneužívání psychiatrie	31
2.3 Vývoj péče o duševně nemocné v Čechách	32
2.3.1 Počátky péče o duševně nemocné v Čechách	32
2.3.2 Budování velkých psychiatrických léčebn.	33
2.3.3 Poválečné období	34
2.3.4 Období po roce 1989	34
2.4 Výhledy do budoucna	34
3 Kompetence sester pracujících na psychiatrii (Blanka Novotná)	37
3.1 Vzdělávání sester pracujících na psychiatrii	37
3.2 Legislativní vymezení kompetencí	37
3.3 Kompetence sestry pro péči v psychiatrii	38
3.4 Sestra jako nositelka výkonu	40
3.5 Kompetence psychiatrických sester v Evropě	40
4 Organizace psychiatrické péče v ČR (Tomáš Petr)	42
4.1 Psychiatrická péče v ČR	43
4.1.1 Ambulantní péče	43
4.1.2 Lůžková péče.	43
4.1.3 Komunitní péče	45
4.2 Změny systému psychiatrické péče	45

4.3	Svépomocné aktivity v české psychiatrii (Jan Jaroš)	46
4.4	Význam rodičovských organizací (Jana Poljaková)	47
5	Psychiatrická etika (Tomáš Petr)	49
5.1	Základní pojmy	49
5.2	Etika v psychiatrii	49
5.3	Práva duševně nemocných a jejich formování	50
5.4	Informovaný souhlas	53
5.5	Základní principy v řešení etických otázek	56
5.6	Etické kodexy v psychiatrii	58
5.7	Etické problémy v psychiatrii	58
5.7.1	Medicínský paternalismus	58
5.7.2	Nedobrovolná hospitalizace	59
5.7.3	Stanovování psychiatrických diagnóz	61
5.7.4	Etický přístup k vážně duševně nemocným	62
5.7.5	Preskripce léků	62
5.7.6	Etika a psychoterapie	63
6	Právní otázky v psychiatrii (Tomáš Petr)	65
6.1	Právní předpisy	65
6.1.1	Mezinárodní úmluvy	65
6.1.2	České právní normy	68
6.2	Vybrané právní problémy v oblasti psychiatrie	70
6.2.1	Nedobrovolná hospitalizace	70
6.2.2	Používání omezovacích prostředků	73
6.2.3	Způsobilost k řízení motorových vozidel	74
6.2.4	Ochranné léčení	75
6.2.5	Způsobilost k právním úkonům	76
7	Vyšetřovací metody v psychiatrii (Jan Běhounek)	78
7.1	Psychiatrické vyšetření	78
7.2	Pomocné vyšetřovací metody	80
7.2.1	Psychologické vyšetření	80
7.2.2	Zobrazovací metody	81
7.2.3	Laboratorní vyšetření	81
7.3	Ošetřovatelské vyšetření	84
7.3.1	Posuzování stavu pacienta	85
7.3.2	Zdroje informací	85
7.3.3	Rozhovor	85
7.3.4	Pozorování	85
7.3.5	Ošetřovatelská anamnéza	86
7.3.6	Hodnotící škály	87
8	Léčba v psychiatrii (Jan Běhounek)	93
8.1	Biologické léčebné metody v psychiatrii	93
8.2	Psychofarmaka a jejich klasifikace	94
8.2.1	Antidepresiva	95
8.2.2	Antipsychotika	98
8.2.3	Anxiolytika	101

8.2.4	Hypnotika	103
8.2.5	Kognitiva (neuroprotektiva)	104
8.2.6	Psychostimulancia	105
8.2.7	Tymoprofylaktika	105
8.3	Specifika podávání léků na psychiatrii	107
8.4	Psychofarmakoterapie v dětském věku	109
8.5	Psychofarmakoterapie ve stáří	109
8.6	Další možnosti biologické léčby	109
8.6.1	Elektrokonvulzivní léčba (electroconvulsive therapy, ECT)	110
8.6.2	Transkraniální magnetická stimulace	112
8.6.3	Spánková deprivace	112
8.6.4	Fototerapie	113
8.6.5	Stimulace nervus vagus	113
8.6.6	Psychochirurgie	114
8.6.7	Fytoterapie	114
9	Psychoterapie a psychoterapeutický přístup (Blanka Novotná)	116
9.1	Definice psychoterapie	116
9.2	Uplatnění psychoterapie	117
9.3	Prostředky psychoterapie	117
9.4	Formy psychoterapie	119
9.5	Psychoterapeutické směry	120
9.6	Role sestry v psychoterapii	121
9.7	Psychoterapeutický přístup	122
10	Komunitní péče v psychiatrii (Ondřej Pěč)	124
10.1	Formy podpory	124
10.2	Služby poskytované v komunitní péči a jejich cílová skupina	125
10.3	Zotavení	127
10.4	Základní elementy komunitního systému ve vztahu ke zdravotnímu systému	128
10.5	Psychosociální rehabilitace	131
10.6	Case management	134
10.7	Asertivní komunitní léčba jako možnost udržení a resocializace klientů ve vlastním prostředí	135
10.8	Stanovení rehabilitačního a krizového plánu u pacienta v domácím prostředí	136
10.9	Vedení týmu	138
10.10	Postavení všeobecné sestry jako člena multioborového týmu v procesu resocializace	138
10.11	Organizace, koordinace služeb a komunitní plánování	139
11	Krize a krizová intervence (Blanka Novotná)	143
11.1	Charakteristika krize	143
11.2	Příčiny a průběh krize	143
11.3	Typologie krizí	145
11.4	Suicidální krize	146
11.5	Krizová pomoc	148
11.6	Krizová intervence	149

12	Sexualita lidí s duševním onemocněním (Martina Venglářová)	151
12.1	Sexuální anamnéza v rámci ošetrovatelského přístupu	151
12.2	Dopady léčby na sexuální život nemocného	152
12.3	Specifika některých psychiatrických poruch	153
12.3.1	Psychózy	153
12.3.2	Deprese	153
12.3.3	Manická fáze afektivní poruchy	154
12.4	Ochrana nemocných před sexuálním násilím	154
12.5	Kultivace sexuálních projevů	155
12.6	Snížené schopnosti i možnosti duševně nemocných	156
12.7	Ochranná sexuologická léčba	156
13	Spolupráce pacientů při léčbě, role sestry v psychoedukaci (Tomáš Petr)	157
13.1	Faktory ovlivňující spolupráci s léčbou	158
13.2	Zásady psychoedukace a role sestry	160
13.3	Průběh psychoedukace	162
13.4	Praktické ukázky nástrojů využitelných v průběhu psychoedukace . . .	163
14	Prevence rizik na psychiatrických odděleních (Tomáš Petr)	166
14.1	Risk assessment	167
14.2	Zajištění intenzivního, soustavného sledování ošetrovatelským personálem	167
14.3	Důsledný vstupní filtr zaměřený na odebrání rizikových předmětů . . .	168
14.4	Využití informačních technologií	168
14.5	Vytvoření smysluplného terapeutického programu	169
14.6	Odpovídající počet personálu, vzdělávání personálu	170
15	Ošetrovatelský přístup k neklidným a agresivním pacientům (Tomáš Petr)	171
15.1	Přístup k agresivním pacientům	171
15.2	Používání omezovacích prostředků	176
15.3	Farmakologické zvládnutí neklidu	180
II	Speciální část	183
16	Organické duševní poruchy (Jaroslava Knížková, Blanka Novotná, Barbora Michálková)	185
16.1	Demence	185
16.1.1	Základní klinické příznaky	186
16.1.2	Terapie	188
16.1.3	Ošetrovatelský přístup k pacientům se syndromem demence . . .	191
16.2	Delirium nasedající na demenci	193
16.2.1	Etiologie	193
16.2.2	Klinický obraz	194
16.2.3	Diagnostika	195
16.2.4	Terapie	195
16.2.5	Ošetrovatelská péče o pacienty s deliriem	195
16.2.6	Ošetrovatelská péče při rozvinutém deliriu	198
17	Duševní poruchy vyvolané psychoaktivními látkami (Magdalena Randáková Modes)	201
17.1	Duševní syndromy spojené s užíváním psychoaktivních látek	201
17.2	Práce sester v adiktologických službách	202

17.2.1	Práce s motivací	202
17.2.2	Minimální intervence.	203
17.3	Práce sestry v některých specifických typech adiktologických služeb . . .	204
17.3.1	Detoxifikace	204
17.3.2	Střednědobá odvykací léčba	205
17.3.3	Terapeutická komunita	206
17.3.4	Ambulantní léčba	207
17.3.5	Substituční léčba.	207
18	Psychotické poruchy (Tomáš Petr).	210
18.1	Příčiny onemocnění	210
18.2	Průběh onemocnění	211
18.3	Příznaky onemocnění	213
18.4	Léčba	214
18.5	Ošetrovatelský přístup, ošetrovatelská péče	214
18.6	Psychoedukace	218
19	Afektivní poruchy (Jana Akrmannová, Eva Marková).	220
19.1	Charakteristika a příčiny afektivních poruch	220
19.2	Depresivní epizoda	220
19.2.1	Projevy a léčba.	220
19.2.2	Ošetrovatelská péče u pacientů trpících depresí.	221
19.2.3	Ošetrovatelské problémy a intervence	222
19.3	Manická epizoda	223
19.3.1	Projevy a léčba.	223
19.3.2	Ošetrovatelská péče u pacientů trpících mánii	223
19.3.3	Ošetrovatelské problémy a intervence	224
19.4	Bipolární afektivní porucha	226
19.4.1	Projevy a léčba.	226
19.4.2	Ošetrovatelská péče u pacientů s bipolární afektivní poruchou . .	226
20	Neurotické poruchy (Hana Kudrnovská, Jana Votavová)	227
20.1	Úzkostné poruchy	227
20.2	Fobické úzkostné poruchy	227
20.2.1	Agorafobie	227
20.2.2	Sociální fobie.	228
20.2.3	Specifické fobie	229
20.3	Jiné úzkostné poruchy	229
20.3.1	Panické poruchy.	229
20.3.2	Generalizovaná úzkostná porucha	230
20.3.3	Smišená úzkostně depresivní porucha	231
20.4	Obsedantně-kompulzivní porucha (OCD)	232
20.5	Reakce na stres	233
20.5.1	Akutní reakce na stres	233
20.5.2	Posttraumatická stresová porucha (PTSD).	234
20.5.3	Poruchy přizpůsobení	235
20.6	Disociativní poruchy	235
20.7	Somatoformní poruchy	237

	20.7.1	Somatizační porucha	237
	20.7.2	Hypochondrická porucha	237
21		Poruchy osobnosti (Ivana Šlaisová, Eva Marková)	240
	21.1	Specifické poruchy osobnosti a ošetrovatelský přístup	240
	21.1.1	Paranoidní porucha osobnosti	240
	21.1.2	Schizoidní porucha osobnosti	240
	21.1.3	Disociální porucha	241
	21.1.4	Emočně nestabilní porucha osobnosti	241
	21.1.5	Histrionská porucha osobnosti	242
	21.1.6	Anankastická porucha osobnosti	243
	21.1.7	Anxiózní porucha osobnosti	243
	21.1.8	Závislá porucha osobnosti	244
	21.1.9	Jiné specifické poruchy osobnosti	244
	21.2	Terapeutické a ošetrovatelské postupy – shrnutí	244
22		Poruchy příjmu potravy (Zuzana Fišarová, Jitka Novotná)	247
	22.1	Mentální anorexie	247
	22.2	Mentální bulimie	248
	22.3	Léčba a péče o pacienty s poruchami příjmu potravy	248
23		Mentální retardace a poruchy intelektu (Hana Tošnarová, Eva Marková)	252
	23.1	Stupně mentální retardace	252
	23.2	Péče o osoby s mentální retardací	253
	23.2.1	Ošetrovatelská péče	253
	23.2.2	Sociální péče	255
	23.2.3	Výchovná a pedagogická péče	255
24		Dětská a dorostová psychiatrie (Martina Kratochvílová, Iva Hodková)	257
	24.1	Současný stav	257
	24.2	Zdravotní služby v pedopsychiatrii v ČR	258
	24.3	Projevy duševních poruch u dětí	258
	24.4	Duševní poruchy v dětském a adolescentním věku	259
	24.4.1	Poruchy psychického vývoje	259
	24.4.2	Poruchy chování a emocí se začátkem obvykle v dětství a adolescenci	261
	24.4.3	Schizofrenie v dětství a adolescenci	265
	24.4.4	Afektivní poruchy u dospívajících	266
	24.4.5	Neurotické poruchy, poruchy vyvolané stresem a somatoformní poruchy	267
	24.4.6	Poruchy spánku	267
	24.4.7	Mentální retardace	268
	24.5	Specifika ošetrovatelské péče u dětí a adolescentů s duševní poruchou	268
	24.5.1	Ošetrovatelská péče u dětského pacienta s autizmem	269
	24.5.2	Ošetrovatelská péče u dětského pacienta s neurotickými projevy	269
	24.5.3	Ošetrovatelská péče u dětského pacienta s hyperkinetickou poruchou	270

24.5.4	Ošetrovatelská péče u dětského pacienta s neklidem a agresí . . .	270
24.5.5	Ošetrovatelská péče u dětského pacienta se schizofrenií	271
24.5.6	Ošetrovatelská péče u dětského pacienta s bipolární afektivní poruchou.	271
24.5.7	Ošetrovatelská péče u dětského pacienta s mentální retardací. . .	272
24.6	Farmakoterapie u dětí a adolescentů s duševní poruchou	273
24.7	Specifika práce sestry v dětské a dorostové psychiatrii	273
24.7.1	Schopnosti a osobnostní předpoklady sestry v dětské a dorostové psychiatrii	274
24.7.2	Základní pracovní nástroje sestry při poskytování péče se zaměřením na dětskou a dorostovou psychiatrii	274
Přílohy	277
	Příloha 1 – Deklarace z Turku	277
	Příloha 2 – Deklarace práv duševně postižených lidí	286
O autorech	287
Rejstřík	292